

Ο αντισημιτισμός και οι αστερισμοί της ιστορίας

Ιούνιος 2022

Ο αντισημιτισμός καταγράφεται στην ιστορία για τουλάχιστον δέκα αιώνες. Μέσα σ' αυτούς τους αιώνες, η αντιεβραϊκή μυθολογία πέρασε από πολλά στάδια, με διαφορετικές μορφές βίας που τελικά διαμόρφωσαν τον σύγχρονο αντισημιτισμό, όπως αυτός μας απασχολεί στο σήμερα. Από το χριστιανικό θεολογικό αντιεβραϊσμό, που είχε στο επίκεντρο διαβόλους και συκοφαντίες του αίματος, σταδιακά πέρασε στη φυλετική αντιεβραϊκή θεωρία κι έπειτα στο σύγχρονο αντισιωνισμό.

Το παρόν κείμενο δεν προσδοκά να εμβαθύνει στην ιστορική πορεία του αντισημιτισμού μέσα στους αιώνες. Όμως, κατά τη διάρκεια του κειμένου, θα αναφέρουμε κάποια απαραίτητα στοιχεία που χρειαζόμαστε για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Αφού αναφερθούμε στην πρόσφατη ιστορία της εναντίωσης στον αντισημιτισμό στην Ελλάδα και τις βασικές μας πολιτικές επιρροές, θα υπογραμμίσουμε κάποια όρια που εμφανίστηκαν σε αυτή την πολιτική με την πάροδο του χρόνου, και στην συνεπαγόμενη εξέλιξη των ιδεών στα κεφάλια μας. Έχοντας αυτά στο φόντο, θα προτείνουμε τρόπους ώστε η ανάδειξη του αντισημιτισμού να παραμένει συνεχώς σε αντικρατική τροχιά.

Η εναντίωση στον αντισημιτισμό στην Ελλάδα των 00's

Στην Ελλάδα, βλέπουμε την εμφάνιση πολιτικής ενάντια στον αντισημιτισμό (από μη-εβραίους) στα μέσα των 00's, κυρίως από την αυτόνομη ομάδα Terminal 119 στην Θεσσαλονίκη και την ομάδα μεταναστών Café Morgenland (με έδρα την Γερμανία, που συνεργαζόταν όμως με το T119). Αυτές οι ομάδες επιτέθηκαν στον αντισημιτισμό σε μια εποχή που ήταν άορατος στη δημόσια σφαίρα, που θεωρούνταν “λυμένο πρόβλημα”, σε μια εποχή που οι μόνοι που άρθρωναν λόγο επί του θέματος ήταν οι ίδιοι οι Εβραίοι και οι Εβραίες¹. Η αρθρογραφία, οι εκδηλώσεις, οι δράσεις και το υλικό τους ανέδειξαν την βαρύτητα του ζητήματος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αντισημιτισμού, απαραίτητα στοιχεία για να κατανοήσουμε την θέση του στον κόσμο μας², ορι-

1. Μία από τις ελάχιστες εξαιρέσεις στην ελληνική δημόσια σφαίρα είναι ο Η. Πετρόπουλος, που μέσα από το έργο του ανέδειξε το ζήτημα των Εβραίων της Θεσσαλονίκης, του Ολοκαυτώματος και της αναβίωσης του αντισημιτισμού στην σύγχρονη Ελλάδα.

2. Η δομική σχέση που βλέπουμε μεταξύ antifa και εναντίωσης στον αντισημιτισμό και η σημασία που απο-

σμένα εκ των οποίων παραθέτουμε παρακάτω.

Ο αντισημιτισμός φέρει κάποια μοναδικά χαρακτηριστικά που δεν μπορούμε να τα διακρίνουμε σε άλλες μορφές και ιδεολογίες ρατσισμού. Δεν αρκείται σε μια φυλετική ή πολιτισμική κατηγοριοποίηση που υποτιμά συγκεκριμένους πληθυσμούς ως κατώτερους, καταλήγοντας στην οργανωμένη υλική τους εκμετάλλευση, όπως π.χ. συμβαίνει με τον αντιαλβανισμό στην Ελλάδα. Στο παράδειγμα αυτό, οι μετανάστες και οι μετανάστριες από την Αλβανία κατευθύνονται διαρκώς στον πάτο της εργατικής τάξης, μέσω της ρατσιστικής ρητορικής εναντίον τους που μεταφράζεται σε μαύρη εργασία, ελάχιστους μισθούς και κυνήγι από την αστυνομία. Στην περίπτωση του αντισημιτισμού έχουμε μια αντίστροφη διαδικασία· αποτελεί μια κοσμοθεωρία που φιλοδοξεί να εξηγήσει κάθε πτυχή του κόσμου που ζούμε, μέσα από την φιγούρα του Εβραίου ως δυνατού, ως δυνάστη της Ιστορίας που κινεί τα νήματα, που θα πατήσει επί πτωμάτων ώστε να πραγματοποιήσει τα σχέδιά του. Το παραπάνω σχήμα κυκλώνει όλους τους Εβραίους διαχρονικά, ασχέτως αν η μυθολογία αναφέρεται σε “δυνατούς”. Από τον μεσαίωνα ως τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, και φυσικά στην εποχή μας, ο αντισημιτισμός δε βλέπει κοινωνικές τάξεις.

Βάσει των παραπάνω, κατανοήσαμε τον αντισημιτισμό ως το πρότυπο και την αρχή κάθε μορφής συνωμοσιολογίας, ακόμα κι αν λείπει η ευθεία αναφορά στους Εβραίους. Κάθε αριστερή ή δεξιά συνωμοσιολογική θεωρία έχει τις ρίζες της και αντλεί την γλώσσα της από τον αντισημιτισμό. Η “νέα τάξη πραγμάτων”, η σκιώδης κυριαρχία των μασόνων, οι υπερεθνικές ελίτ και οργανισμοί που κυβερνούν τον κόσμο· πρόκειται για θεωρίες που απλοποιούν τον κόσμο που ζούμε και συσκοτίζουν τις καπιταλιστικές σχέσεις.

Επιπλέον, μια από τις βασικές φιλοδοξίες της αντι-αντισημιτικής πολιτικής ήταν να αποδειχθεί ότι ο αντισημιτισμός δεν είναι αποκλειστικά μια ναζιστική - γερμανική υπόθεση και η εξόντωση των Εβραίων δεν αρχίζει και τελειώνει στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Το Terminal 119 και το Café Morgenland έθεσαν ερωτήματα και αφηγήθηκαν ιστορίες για θέματα που η επίσημη ελληνική ιστοριογραφία απέφευγε. Π.χ. την εποχή του Β'ΠΠ, η Ελλάδα άρπαξε την ευκαιρία να ομογενοποιήσει το εσωτερικό της, εις βάρος του μεγάλου εβραϊκού πληθυσμού της. Εβραϊκά μνημεία και τάφοι βεβηλώθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικά υλικά, οι περιουσίες των Εβραίων που μεταφέρθηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης κατασχέθηκαν και διαμοιράστηκαν μεταξύ εκλεκτών του ελληνικού κράτους. Οι ελάχιστοι που επιβίωσαν και γύρισαν, κατά κανόνα δεν πήραν πίσω τίποτα και αντιμετώπιστηκαν ως παρασιτικό σώμα για μια ακόμη φορά. Το ελληνικό κράτος, όμως, φρόντισε να οργανώσει την λήθη γύρω από αυτά τα γεγονότα.

Οι παραπάνω ομάδες ασχολήθηκαν επιπλέον με σημεία του σύγχρονου αντισημιτισμού. Με την έρευνα και τη δημοσιοποίηση στοιχείων για αντισημιτικές επιθέσεις και βεβηλώσεις μνημείων, επέμεναν πως η επιθετικότητα του

δίδουμε στην ιστορία του Ολοκαυτώματος για την κατανόηση του κόσμου που ζούμε, είναι απόψεις που κληρονομήσαμε από αυτές τις ομάδες.

ελληνικού εθνικού κορμού προς τον εβραϊκό πληθυσμό είναι κάτι παραπάνω από ζωντανή, όσο κι αν δεν απασχολούσε αυτό την ειδησεογραφία της εποχής. Συνέδεσαν επίσης τον σύγχρονο αντισημιτισμό με τον αντισιωνισμό, την μανία δηλαδή των αριστερών αντι-ιμπεριαλιστών να επιτίθενται στο Ισραήλ περισσότερο από κάθε άλλο κράτος· και βασικά, περισσότερο από το ελληνικό! Περιέγραψαν το πως η ναζιστική ρητορική για τον “κακό Εβραίο” ανάμεσα στους υπόλοιπους ανθρώπους εξευγενίστηκε στο “κακό εβραϊκό κράτος” ανάμεσα στα υπόλοιπα κράτη.

Όλα τα παραπάνω, δηλαδή η επίθεση στην οργανωμένη λήθη και αδιαφορία που επέβαλε το ελληνικό κράτος και ο εθνικός του κορμός μας φαίνονται απαραίτητα και χρήσιμα. Μοιάζουν να είναι η μοναδική σωστή τοποθέτηση για την συγκεκριμένη εποχή. Αν σκεφτούμε ότι για δεκαετίες το ελληνικό κράτος φρόντιζε να κυριαρχεί η σιωπή γύρω από τα εγκλήματα του, και ότι αυτό ταίριαζε με την φιλο-αραβική και αντι-ισραηλινή εξωτερική πολιτική του, η απλή δημόσια αναφορά και μόνο τέτοιων θεμάτων προκαλούσε αναταραχή.

Παρ’ όλα αυτά, θεωρούμε ότι αυτή η πολιτική βρήκε κάποια όρια³, τα οποία σχετίζονται και με την αλλαγή της ιστορικής συγκυρίας. Σε αυτά τα όρια πέσαμε κι εμείς, όταν προσπαθήσαμε να κάνουμε *antifa* πολιτική ενάντια στον αντισημιτισμό μια δεκαετία αργότερα.

Ένα όριο είναι πως η δημόσια παράθεση ιστορικών γεγονότων ως αντίσταση στη μούγκα και τη λήθη δεν καταφέρνει από μόνη της να συνδέσει αυτά τα γεγονότα με την ιστορική τους συγκυρία αλλά και με το παρόν. Δηλαδή, μια πολιτική που έχει ως στόχο - ρητό ή άρητο - την ευαισθητοποίηση των δεκτών της, την συναισθηματική φόρτιση και ηθική επίκληση μέσω αναφορών σε φρικτά εγκλήματα, μια πολιτική *ρέκβιεμ* (στην οποία έχουμε υποπέσει ανά φάσεις), δεν μπορεί να εξοπλίσει την αντιφασιστική οργάνωση μας στο παρόν με συμπεράσματα. Ενέχει και τον κίνδυνο να μας φέρει κοντά με φιγούρες ακαδημαϊκών και φιλελεύθερων προσεγγίσεων, παρά με φιγούρες που αντιμετωπίζουμε τα ίδια προβλήματα.

Ένα δεύτερο όριο είναι πως αν συνδυαστεί μια πολιτική *ρέκβιεμ* με μια αντίληψη για το κοινωνικό σύνολο ως “βόθρο”⁴ ορθώνεται ένας τοίχος εμπρός μας, και εύκολα τοποθετούνται οι πάντες απέναντι ως αντισημίτες. Προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο αντι-αντισημιτισμός είναι μια υπόθεση λίγων απέναντι σε αμέτρητους εχθρούς. Ο αντισημιτισμός είναι ριζωμένος βαθιά στην ελληνική κοινωνία και, όντως, έχει αμέτρητες απολήξεις. Παρ’ όλ’ αυτά, καταλάβαμε πως η στρατηγική της αδιάκοπης επίθεσης στον “αντισημιτικό ελληνικό βόθρο” βρίσκει εξαρχής τους εχθρούς της πριν ψάξει φίλους.

3. Η κατανόηση τέτοιων ορίων και ο εμπλουτισμός της *antifa* πολιτικής ενάντια στον αντισημιτισμό είναι ορατή στα παρακάτω κείμενα του *Antifa Negative*: Περιοδικό 151, Αφετηρία Αουσβιτς (πέρα από την ιστορία και τη μνήμη), τ. 13. Περιοδικό 151, (2019), Το προετοιμάσανε, το κάνανε, τώρα μας δείχνουν και πώς να το θυμόμαστε!, online στο site του περιοδικού. Περιοδικό 151, Συνωμοσιολογία: πως να την αναγνωρίσετε άμα τυχόν τη δείτε, τ. 21.

4. Σχετικά με την αντίληψη περί “ελληνικού κοινωνικού βόθρου” και την αυτοκριτική *antifa* ομάδων ως προς αυτό, υπάρχει εκτενής αναφορά στο κείμενο “Ένα ασυνήθιστο τέλος” της παρούσας έκδοσης.

Το ελληνικό κράτος αλλάζει διπλωματία

Στα τέλη των 00's το ελληνικό κράτος έκανε στροφή στην διπλωματία του, στήνοντας μια οικονομική και στρατιωτική συμμαχία με το Ισραήλ. Αυτό φυσικά επηρέασε άμεσα και την πολιτική που ασκούσε στο εσωτερικό του. Άρχισε ξαφνικά να αποκτά ενδιαφέρον για την - φαινομενική - αποκατάσταση της ιστορίας που ως τότε έθαβε. Οι δεκαετίες μούγκας έδωσαν την σκυτάλη σε μία δεκαετία (οργανωμένης κρατικά) έκρηξης λόγου γύρω από το Ολοκαύτωμα και τον αντισημιτισμό.

Το κράτος, φυσικά, είναι ένας ομορτοουνιστικός μηχανισμός και η γλώσσα του προσαρμόζεται ανάλογα με τα συμφέροντα του. Η διπλωματική στροφή του στο εξωτερικό κινητοποίησε μια σειρά ιδεολογικούς μηχανισμούς στο εσωτερικό: η ακαδημαϊκή έρευνα, οι ημέρες μνήμης, τα μνημεία, τα μουσεία. Αυτό έφτασε μέχρι και το έσχατο σημείο των δηλώσεων μετάνοιας από φασίστες βουλευτές που έχουν ξεράσει τόνους αντισημιτικού μίσους. Μιλάμε δηλαδή για μια οργανωμένη θεσμική καταγγελία του αντισημιτισμού από το ελληνικό κράτος.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για την πόλη της Θεσσαλονίκης, ήταν η ομιλία του τότε δημάρχου Γ. Μπουτάρη, που, φορώντας κιτά, πραγματοποίησε ομιλία στην “εθνική ημέρα μνήμης των Εβραίων μαρτύρων και ηρώων του Ολοκαυτώματος”, στις 29 Ιανουαρίου του 2018. Είμαστε σίγουρες πως μια τέτοια ομιλία δε θα πραγματοποιούνταν στα 00's. Σ' αυτό το λόγο του, λοιπόν, ο Μπουτάρης ανέδειξε τις ευθύνες της εξαφάνισης του εβραϊκού πληθυσμού της Θεσσαλονίκης και επισήμανε ανατριχιαστικά γεγονότα έκφρασης αντιεβραϊκού μίσους. Φυσικά μια τέτοια τοποθέτηση δεν ήρθε εν κενώ, αλλά για να πλαισιώσει την κρατική πολιτική και, ειδικότερα, ένα πολύχρονο τουριστικό πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης που επενδύει σε ισραηλινούς τουρίστες.

Μέσα από αυτές τις αλλαγές στην εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους κατανοούμε συνολικότερα μια ιδεολογική στροφή στο εσωτερικό. Για πολλές δεκαετίες, που το ελληνικό κράτος ήταν φιλο-παλαιστινιακό, στο εσωτερικό του κυριαρχούσαν ιδεολογίες που περιέγραφαν το Ισραήλ ως “κράτος-απαρτχάιντ” ή “αποικιοκρατικό κράτος”⁵. Μετά την ελληνο-ισραηλινή συμμαχία, η κρατική γραμμή άλλαξε και αυτές οι απόψεις έπαψαν να πολυδιαφημίζονται, αποδεικνύοντάς μας ότι ήταν, κατά βάση, εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους εκφρασμένη με μπόλικο αντισημιτισμό⁶.

Συνεπώς, εκτός από τα όρια μιας πολιτικής ανάδειξης και καταγγελίας του αντισημιτισμού που αναφέρθηκαν προηγουμένως, το μεγαλύτερο όριο προ-

5. Τέτοιους χαρακτηρισμούς τους βρίσκουμε το λιγότερο ανιστόρητους, καθώς περιγράφουν έναν πόλεμο σχεδόν 80 χρόνων με όρους ηθικούς (καλά και κακά κράτη), συσκοτίζοντας την γεωπολιτική σημασία αυτού του πολέμου ως κομμάτι των διακρατικών συγκρούσεων. Χρησιμοποιώντας, μάλιστα, ιστορικές κατηγορίες (αποικία, απαρτχάιντ) που αναφέρονται σε άλλες συνθήκες, τόπους, χρόνους και αυτοργούς, παραλείπουν να μας πουν πως και τότε βρέθηκαν όλοι αυτοί οι Εβραίοι και οι Εβραίες σε αυτή την περιοχή.

6. Εξάιρεση φυσικά, αποτέλεσαν διάφοροι αριστεροί και αναρχικοί που έμειναν oldschool. Είναι χρήσιμο να διατηρείται αυτή η ιδεολογία εξ' άλλου, καθώς η σημερινή διπλωματική συνθήκη δεν είναι οριστική.

κύπτει από την νέα ιστορική συγκυρία: πλέον το ελληνικό κράτος είναι αυτό που αναδεικνύει και καταγγέλλει τον αντισημιτισμό (με έναν ομορφοπολιτικό και βολικό, εννοείται, τρόπο). Το κράτος είναι ένας ορθολογικός μηχανισμός με τεράστια αφομοιωτική ικανότητα και σίγουρα όχι μια οντότητα που ευαισθητοποιείται. Αν θέλουμε να κάνουμε *antifa* πολιτική που παραμένει αντικρατική, είναι απαραίτητο να το λάβουμε υπόψη, ώστε ο λόγος μας να μην τρέχει ποτέ παράλληλα με τον κρατικό λόγο αλλά να τον χτυπάει κάθετα.

Για μια αντικρατική πολιτική

Το ερώτημα που τίθεται, λοιπόν, είναι το αν έχει νόημα να ασχολούμαστε ακόμα με τον αντισημιτισμό σε μια εποχή που η επίσημη ιστοριογραφία και η νέα πολιτική ορθότητα τον λαμβάνουν υπόψη, και αν ναι, με ποιον τρόπο θα γίνεται αυτό με αντικρατική αιχμή. Ας τα πάρουμε με την σειρά.

Είναι προφανές ότι μέχρι τον Β'ΠΠ και το Ολοκαύτωμα η Ελλάδα (και τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη) είχαν έκδηλα υλικά συμφέροντα, συστηματικά οργανωμένα, ενάντια στους εβραϊκούς πληθυσμούς τους τα οποία εξυπηρέτησαν μέσα από τον εκτοπισμό, την εξόντωση και την αρπαγή των περιουσιών τους. Τα περισσότερα από αυτά τα “προβλήματα” των ευρωπαϊκών κρατών “λύθηκαν” μέσα από την γερμανική μηχανή παραγωγής θανάτου, στην οποία εξάλλου συνέδραμαν.

Αντιλαμβανόμενοι πως τα οργανωμένα υλικά συμφέροντα είναι που ορίζουν τη πραγματικότητα και πάνω σε αυτά στηρίζονται οι ιδεολογίες, καταλήξαμε να διερωτόμαστε ποια είναι τα υλικά θεμέλια που εξηγούν την ηχηρή επιβίωση της αντισημιτικής ιδεολογίας στον 21ο αιώνα. Αν δεν τα εντοπίσουμε, μένει η αίσθηση πως ο αντισημιτισμός είναι μια ιδεολογία - κατάλοιπο του παρελθόντος. Αυτός είναι και άλλωστε ο τρόπος που οι φιλελεύθεροι αντιλαμβάνονται τον αντισημιτισμό (και άλλες μορφές ρατσισμού/σεξισμού), ως οπισθοδρομικά κατάλοιπα.

Σίγουρα διακρίνουμε ορισμένες - μικρότερου βεληνεκούς - εκκρεμότητες του “εβραϊκού ζητήματος” που παρέμειναν από την δεκαετία του ‘40. Π.χ. τέτοιες περιπτώσεις θεωρούμε τη διεκδίκηση του χώρου του εβραϊκού νεκροταφείου από το δήμο Ιωαννίνων⁷, και την μετατροπή σε πάρκινγκ της πλατείας ελευθερίας στη Θεσσαλονίκη⁸. Δεν επαρκούν όμως για να εξηγήσουν συνολικά πως διατηρείται ο αντισημιτισμός τόσο ζωντανός στις μέρες μας.

Έχοντας κατά νου αυτά τα ερωτήματα, καταλήξαμε σε ορισμένες κατευθύνσεις για το πως μπορεί η ιστορία του Ολοκαυτώματος να μας βοηθήσει στην κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε, στο πως αυτό είναι απαραίτητο συστατικό μιας *antifa* αντικρατικής πολιτικής, κι επιπλέον να κατανοήσουμε τον

7. Περιοδικό 151, Ποιός βανδαλίζει το εβραϊκό νεκροταφείο στα Γιάννενα (εδώ και 77 χρόνια);, τ. 23.

8. Η πλατεία ελευθερίας είναι το σημείο που συγκεντρώθηκαν άνδρες Εβραίοι της Θεσσαλονίκης στις 11 Ιουλίου του 1942, απ’ όπου στάλθηκαν σε καταναγκαστικά έργα ανά την επικράτεια. Συνεπώς, αποτελεί ένα σημαντικό σημείο μνήμης για την εβραϊκή κοινότητα της πόλης με αποτέλεσμα να έχει ξεσπάσει διαμάχη με το δήμο Θεσσαλονίκης και τα σχέδια εκμετάλλευσης της πλατείας ως πάρκινγκ.

αντισημιτισμό ως εργαλείο της σύγχρονης διακυβέρνησης των κρατών στο μακρο-επίπεδο και το μικρο-επίπεδο.

1) Αστερισμοί της ιστορίας

Η πρώτη κατεύθυνση που θέσαμε ως σημαντική, η οποία αφορά την ιστορική διάσταση του αντισημιτισμού (και πιο συγκεκριμένα του Ολοκαυτώματος), είναι η προσπάθεια να αντιληφθούμε τους αστερισμούς μεταξύ των γεγονότων του παρελθόντος και του παρόντος. Μιλάμε σε μια εποχή που η ακαδημία έχει αγκαλιάσει το θέμα, το έχει βάλει στις αίθουσες και το εξετάζει από μακριά με το μεγεθυντικό φακό, σαν ένα γεγονός που συνέβη και πλέον θα αναπαράγεται σα μνήμη αποκομμένη από το νήμα της ιστορίας που οδηγεί στο παρόν μας.

Όμως, αυτά τα γεγονότα είναι σημαντικό κομμάτι της *antifa* κληρονομιάς, μιας και απογυμνώνουν το σκελετό του δυτικού πολιτισμού. Είναι ότι πιο φρικτό έχει παρουσιάσει η κρατική οργάνωση και ο καπιταλιστικός κόσμος μέχρι σήμερα. Το Ολοκαύτωμα, πέρα από το μαζικό θάνατο, εμπεριέχει κρατικές μεθοδολογίες ελέγχου των πληθυσμών. Παρατηρούμε τους ναζιστικούς κρατικούς μηχανισμούς να ελέγχουν κάθε πτυχή της ζωής, το απόγειο της φρίκης της ιατρικής εξουσίας με πειράματα πάνω στα σώματα των Εβραίων, τη βιομηχανική οργάνωση του θανάτου, την κρατική διαχείριση της συνωμοσιολογίας ως κεντρική εσωτερική ιδεολογία. Ουσιαστικά, αναφερόμαστε σε τεχνικές διακυβέρνησης που εφαρμόστηκαν στο Γ' Ράιχ, αλλά ξεπερνούν κατά πολύ το χώρο και το χρόνο του. Αυτές οι μεθοδολογίες ελέγχου, οι τεχνικές διακυβέρνησης και η σημειολογία τους έχουν ένα νήμα που τις συνδέει με τον σημερινό κόσμο. Αυτή η κατεύθυνση, η χρήση της ιστορίας μέσω των αστερισμών της με το παρόν, η ερμηνεία των σύγχρονων κρατικών πολιτικών μέσα από την σχέση τους με το παρελθόν, φωτίζει τον κόσμο που ζούμε και συντελεί σε μια αντικρατική πολιτική.

Μια σύνδεση με το σήμερα είναι ο ρόλος και η ιστορία της ιατρικής επιστήμης. Στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης πραγματοποιήθηκαν αμέτρητα πειράματα σε χιλιάδες ανθρώπους. Ενδεικτικά, συμπεριλάμβαναν αντοχή στο κρύο, μολύνσεις, δηλητηριάσεις, μαζικές στειρώσεις. Αυτά τα πειράματα εξήγαγαν συμπεράσματα που μέχρι και σήμερα χρησιμοποιούνται σε ιατρικές πρακτικές, χωρίς φυσικά καμία παραδοχή αυτού του ένοχου παρελθόντος. Τα ιατρικά πειράματα στα ναζιστικά στρατόπεδα είναι φρικτά, αλλά αποτελούν μόνο ένα κομμάτι της αιματοβαμμένης γενεαλογίας της ιατρικής. Αυτές είναι χρήσιμες συνδέσεις την εποχή που ζούμε, μια εποχή που ο γιατρός έχει πάρει την ηρωική μορφή του προστάτη των ανθρώπων από το "δολοφονικό ιό", που η επιστήμη είναι η νέα γλώσσα της κρατικής πειθαρχίας.

Ένας άλλος αστερισμός με το σήμερα, είναι το αρκετά προωθημένο σύστημα απογραφής του γερμανικού ναζιστικού κράτους πριν το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η καταγραφή και η κατηγοριοποίηση των πολιτών στάθηκε εξαιρετικά χρήσιμη για την πειθαρχηση τους σε καιρό κρίσης και έπειτα πολέμου. Μέσα από αυτό κατασκευάστηκαν οι κατηγορίες ανθρώπων που έπρεπε να συμμορφωθούν, ποιοί έπρεπε να εργαστούν καταναγκαστικά, και

ποιοί να εξοντωθούν. Εύλογα προκύπτει ότι μια από αυτές τις κατηγορίες ήταν οι Εβραίοι και, ακόμη πιο εύλογα, καταλαβαίνουμε ποια. Σήμερα, εκ νέου σε μια μακρά περίοδο καπιταλιστικής κρίσης, που ο κόσμος βρίσκεται σε ρυθμό πολέμου, το ελληνικό κράτος απλώνει τα δικά του δίχτυα καταγραφής. Το κρατικό φακέλωμα έχει ιστορία, την οποία μπορούμε να δούμε και μέσα από τη σκοπιά του αντισημιτισμού.

Φυσικά, αυτή η μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα παραδείγματα πέραν των στρατοπέδων. Μπορούμε να δούμε ένα παρόμοιο έργο να εκτυλίσσεται σε διαφορετικές εντάσεις και με άλλους συντελεστές, για παράδειγμα, στα σχέδια ομογενοποίησης και οργάνωσης του αστικού χώρου του ελληνικού κράτους που μπήκαν σε ισχύ με την πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης το 1917⁹, ένα φαινομενικά τυχαίο γεγονός που καθόλου τυχαίας διαχείρισης δεν έτυχε. Αντιθέτως, στάθηκε σαν αφορμή για την αναδιαμόρφωση και την ανακατανομή του χώρου της πόλης, διώχνοντας το εβραϊκό στοιχείο από την περιοχή του κέντρου και υποτιμώντας την αξία των περιουσιών τους. Τέτοιες περιπτώσεις μας βοηθούν να καταλάβουμε πως ο κόσμος δεν κινείται με τυχαία γεγονότα, όπως οι ιοί και οι πυρκαγιές, αλλά τα τυχαία γεγονότα αξιοποιούνται από τον κρατικό μηχανισμό για να εξυπηρετηθούν πολιτικές που προϋπάρχουν.

Η συγκολλητική ουσία ανάμεσα σ' αυτές τις ιστορίες είναι ακριβώς αυτοί οι αστερισμοί που κάνουμε με το σήμερα. Βλέπουμε μέσω αυτών το πώς τα κράτη επιτίθενται σε κομμάτια του πληθυσμού που δε χωράνε στον εθνικό κορμό, πώς η επιστήμη αποτελεί εξάρτημα της πειθαρχίας κλπ.

Παρ' όλα αυτά, η τακτική δημιουργίας τέτοιων συνδέσεων, αν και αρκετά χρήσιμη, δεν απαντάει στο ποια είναι η υλική πραγματικότητα που θεμελιώνει τον σύγχρονο αντισημιτισμό. Στη πραγματικότητα, συμπεριφέρεται στον αντισημιτισμό σαν μια πηγή άντλησης ιστορικών γεγονότων προκειμένου να εξηγηθούν γεγονότα του παρόντος που δεν έχουν να κάνουν απαραίτητα μαζί του. Η επίκληση του αντισημιτισμού μονομερώς με αυτό τον τρόπο θα ήταν σαν να παραδέχεται ότι πλέον δεν εξυπηρετεί υλικά συμφέροντα και τείνει να εξαφανιστεί με το πέρασμα της ιστορίας.

Όμως, ο αντισημιτισμός δεν είναι μόνο μια ιστορική δεξαμενή συμπερασμάτων, αλλά συνεχίζει να γράφει ιστορία. Ετσι πρέπει να εξετάσουμε και τι ρόλο βαρύνει στο μακρο-επίπεδο και το μικρο-επίπεδο της τωρινής κοινωνικής πραγματικότητας.

2) Ο αντισημιτισμός στο μακρο-επίπεδο

Το ποσοστό των Εβραίων στο ελληνικό κράτος είναι πια ελάχιστο. Αυτό μας βοηθά να καταλάβουμε ότι ο σύγχρονος αντισημιτισμός λειτουργεί περισσότερο σαν ιδεολογία σύσφιξης του εθνικού κορμού παρά ως έκφραση υλικών συμφερόντων απέναντι στον εβραϊκό πληθυσμό. Ως προς αυτό, είναι λογικό πως η εξωτερική πολιτική ενός κράτους πρέπει να βρίσκεται σε αρμονία με την πολιτική στο εσωτερικό του. Στο παράδειγμα μας, η σχέση του ελληνικού

9. Βλ. το κείμενο "Η πυρκαγιά του 1917 και η θεωρία του Μαύρου Κύκνου" της παρούσας έκδοσης.

κράτους με το ισραηλινό καθορίζει και την εναλλαγή του αντισημιτικού με τον φιλο-εβραϊκό μανδύα του, και κατ' επέκταση τον τρόπο κυκλοφορίας των ιδεολογιών στην ελληνική κοινωνία.

Να φέρουμε ένα άλλο παράδειγμα. Ο αντιτουρκισμός σαν ιδεολογία βρίσκεται σε απόλυτη ευθυγράμμιση με τον ιμπεριαλισμό και τις γεωπολιτικές κινήσεις της Ελλάδας. Είναι σαφές ότι ο ελληνικός ιμπεριαλισμός τρέφει ιδεολογικά τον αντιτουρκισμό και θεμελιώνεται πάνω του. Δεν πολυ-βγαίνει νόημα διαφορετικά: θα μπορούσε να κυριαρχεί ιδεολογικά ο φιλοτουρκισμός αλλά ταυτόχρονα η ελληνική κρατική πολιτική να είναι τόσο επιθετική απέναντι στη Τουρκία¹⁰; Μάλλον όχι.

Αυτή η διάσταση του αντισημιτισμού, ως εργαλείο που κουμπώνει στην διπλωματία, δεν έχει ως βασικό ζητούμενο το να στραφούν οι Έλληνες εναντίον των Εβραίων όσο τον να στραφούν στην αγκαλιά του κράτους τους. Δηλαδή, εδώ δεν εκφράζεται ο ειδικός χαρακτήρας του, αλλά μια πτυχή του ως ιδεολογία εσωτερικής ομογενοποίησης (αντίστοιχα με τον αντιτουρκισμό).

Το ζήτημα τελικά δεν είναι όμως καθαρά ιδεολογικό. Περισσότερο μοιάζει με ορχήστρα που εμπεριέχει αριστερούς, δεξιούς, κεντρώους, που όλοι μαζί συντονίζονται για την εσωτερική ομοιογένεια σε συνάρτηση με την εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους. Η ιδεολογία είναι η συγκολλητική ουσία μεταξύ όλων αυτών. Για πολλές δεκαετίες μέχρι το 2010, ήταν έκδηλα αντισημιτική, ενώ έκτοτε έχει φορέσει το ανθρωπιστικό της πρόσωπο.

3) Ο αντισημιτισμός στο μικρο-επιτεδο

Στην αρχή αναφέραμε πως ο αντισημιτισμός είναι η αρχή κάθε συνωμοσιολογίας. Αυτό θεωρούμε ως το πιο σημαντικό σημείο του σύγχρονου αντισημιτισμού που αφορά το μικρο-επίπεδο, δηλαδή τη σφαίρα της πολιτικής που μπορούμε να παρέμβουμε. Οι σύγχρονες συνωμοσιολογικές θεωρίες είναι μια ξεκάθαρη χρήση του αντισημιτισμού ως εργαλείο εσωτερικής διακυβέρνησης, συμφέρουσας προς το κράτος και τα αφεντικά. Είναι συσκοτιστικές ιδεολογίες που φτιάχνουν μεγάλες αφηγήσεις για τον κόσμο, αφαιρώντας τάξεις, ανταγωνισμούς και καταπιέσεις, και παρατηρούνται σε μια τεράστια γκάμα της πολιτικής, από δεξιούς συνωμοσιολόγους μέχρι αριστερά κινήματα. Μέσα σε αυτή τη γκάμα εμπεριέχονται διάφορες εκφάνσεις, από έναν πιο παραδοσιακό εξοφθαλμο αντισημιτισμό μέχρι και τη νοηματική συνέχεια του.

Για την πρώτη κατηγορία δεν χρειάζεται να πούμε πολλά· αφηγήσεις περί Σόρος, Ροκφέλερ, εβραϊκά λόμπι κλπ., δηλαδή η καθαρή μορφή αντισημιτισμού που έχει άμεση αναφορά στους Εβραίους και επιβιώνει σήμερα βρίσκοντας πολλά πατήματα στην ελληνική κοινωνία. Στη δεύτερη κατηγορία, έχουμε τη νοηματική συνέχεια των αντιεβραϊκών συνωμοσιολογιών. Για παράδειγμα, η ελληνική κρίση των τελευταίων δέκα χρόνων είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα

10. Κάθε ιδεολογία προσαρμόζεται, βέβαια, στην πραγματικότητα που καλείται να εξυπηρετήσει. Π.χ. ο αντιαλβανισμός και ο αντισιγγανισμός εξυπηρετούν τον καταμερισμό εργασίας στον ελλαδικό χώρο, την δημιουργία ενός - μεγάλου αριθμητικά - υπερ-εκμεταλλεόμενου στρώματος πληθυσμού. Ο αντιτουρκισμός εξυπηρετεί τόσο την εξωτερική πολιτική όσο και την πολιτική εναντίον των Τούρκων στη Θράκη.

αποπροσανατολισμού. Οι ξένοι τοκογλύφοι, οι δανειστές, οι υπερεθνικοί οργανισμοί, οι σκοτεινοί καπιταλιστές με τα στρογγυλά καπέλα, οι χώρες - μαριονέτες, είναι όλες εικόνες ενός θεάματος με αντισημικό dna. Τέτοιες συνωμοσιολογίες ήταν κρατικά οργανωμένες και λειτούργησαν ως τέτοιες. Μια φετιχοποιημένη εκδοχή του καπιταλισμού, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει νόημα στο να συναντηθείς με άλλους και να δράσεις εναντίον του, που οι θέσεις και οι πράξεις σου δεν έχουν σημασία, γιατί όλα είναι προδιαγεγραμμένα. Ακόμα χειρότερα, μια εκδοχή στην οποία η πιο επαναστατική δράση σου θα είναι μούτζες στο σύνταγμα ή μπουϊκοτάζ σε συναυλίες και προϊόντα. Η συλλογική αποβλάκωση της αντιμνημονιακής περιόδου μέσα από απλοϊκές συνωμοσιολογικές εξηγήσεις της κρίσης ήταν ο τρόπος που έμεινε ενωμένος ο εθνικός κορμός. Έμεινε ενωμένος, και την ώρα που μούτζωνε την βουλή, στήριζε το κράτος του στις διαπραγματεύσεις του με τα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, παρατηρούμε ένα ακόμα πολύ ενδιαφέρον σημείο χρήσης του αντισημιτισμού για εσωτερική πειθάρχηση. Αναφερόμαστε στην αντίστροφη μορφή των κρατικά οργανωμένων συνωμοσιολογιών, δηλαδή στον πόλεμο του κράτους σε τέτοιες “αντιεπισημονικές” θεωρίες. Όσοι και όσες αντιπαρατίθενται στην επιστημονική πειθαρχία των ημερών μας, δηλαδή όσοι και όσες κοιτούν με καχυποψία το κράτος τους, κατηγορούνται για συνωμοσιολογία. Το κράτος πλέον, όχι μόνο οργανώνει τις συνωμοσιολογίες¹¹ αλλά τις αναθεματίζει ταυτόχρονα. Κατασκευάζει έτσι ένα δίπολο· από τη μία όσοι ακούνε πρόθυμα τις κρατικές προσαγές με επιστημονικό λεξιλόγιο και, από την άλλη, οι ανορθολογικοί συνωμοσιολόγοι. Μ’ αυτό τον τρόπο εξαφανίζει κάθε απόχρωση απειθαρχίας από τη δημόσια σφαίρα, εξαφανίζοντας, δηλαδή, εμάς. Το δίπολο αυτό αποτελεί μια διαμεσολάβηση που προσπαθεί να λειάνει την αρνητικότητα της εργατικής τάξης.

Στη τελική, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι το κράτος οργάνωσε μια τεράστια συνωμοσιολογία, η οποία σιγά-σιγά έδειξε τους σκοπούς της. Οργάνωσε την άποψη πως για ότι συνέβη την τελευταία διετία δεν ευθύνεται η οικονομική κρίση, ο εμπορικός και στρατιωτικός πόλεμος, ο διακρατικός ανταγωνισμός, αλλά η έλευση ενός μικροβίου, ενός “αόρατου εχθρού” μέσα στον πληθυσμό. Ξεχάστε ότι ξέρετε για τον καπιταλιστικό κόσμο, ξεχάστε τις συγκρούσεις σας, πρέπει όλοι να ενωθείτε απέναντι στον κοινό εχθρό. Ας μη ξεχνάμε ότι τέτοια γλώσσα χρησιμοποιούσε και η μεσοπολεμική αντισημική προπαγάνδα. Αυτά τα τεχνάσματα χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση της κρίσης ως γρίπη που απαιτεί στρατιωτική πειθαρχία σε όλο το κοινωνικό εργοστάσιο.

Επίλογος

Ξεκινήσαμε την αυτοκριτική μας σχετικά με τους τρόπους εναντίωσης στον αντισημιτισμό, έχοντας την ανάγκη να υπερβούμε μια πολιτική ευαισθησίας,

11. Βλ. Περιοδικό Antifa, Απαρτχάντ ταξικό, όχι υγειονομικό, τ. 76. Το συγκεκριμένο κείμενο περιγράφει το πως το ελληνικό κράτος οργάνωσε τόσο το στρατόπεδο των υγιεινιστών, όσο και το στρατόπεδο των ανεμβολίαστων.

προσπαθώντας να βρούμε τι μπορεί να είναι χρήσιμο σε μια *antifa* αντικρατική πολιτική σήμερα. Δηλαδή, προχωρώντας παρακάτω, να δούμε τι μπορούμε να κρατήσουμε σαν εφόδιο.

Η υπόθεση αυτή είναι αρκετά δύσκολη, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό βάρος του αντισημιτισμού, την πολυπλοκότητα του, την διεθνή αναζωπύρωση του. Είναι σίγουρο πως οι σκέψεις μας και τα συμπεράσματα μας θα είναι ημιτελή. Όμως, λίγο μέσα από την διαίσθηση και λίγο μέσα από την οργανωμένη συλλογική μας σκέψη, θεωρούμε εξίσου σίγουρο πως θα έρθουμε αντιμέτωποι με τον αντισημιτισμό στα χρόνια που θα ακολουθήσουν. Ο ρόλος της συλλογικής μας μνήμης είναι να φροντίσει να μην επαναλάβουμε τα ίδια λάθη.